סד: איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

האי קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא. וא"ת תיקשי ליה אמתני' (לקמן עב:) דילא השער פוסקין דהתם נמי אין הלוקח מפסיד כלום בתקיפה וי"ל דשאני התם כיון דאין הפירות מ[1]מצוברין ללוקח אין ניכר שיהא קרוב לשכר ורחוק להפסד ופוסק עמו על הגדיש (שם) ובריית דרבי אושעיא דקתני (לעיל ד' סב.) יש לו מותר איכא למימר דאם מתקלקל כל הגדיש או כל מיטין שיש לו אין נותן לו אחרים אלא מאותם וכן משמע לקמן (ד' עב:) דקאמר מעיקרא דאלא אחר ואחלא לא יהבי משמע דקלקול אחר דלאו מימון הוו מקבלי ומיהו נראה קצת דפוסק על הגדיש היו דומיא דפוסק על שער שבשוק שאין הלוקח מפסיד בשום ענין ומכל מקום לא קשה דהתם יכול המוכר לתת לו מטין אחרים ואלו שיש לו מסתברא דיכול לאוכלם ולא מהני יש לו אלא לענין היתר פסיקה בלבד וכגון דיהבי זוזי אחמרא משמע דקלקול אחר בר מחימון הוו מקבלי היינו לפי שהיו קומכין על יין של בעלי בתים דוקא ולא היו יכולין לקנות מן השוק אחר וליתן להם: **ולא** ישבור הימנו **בפחות.** פי' בקונטרס בגמרא דיש ללמוד מכאן שאסור להלוות על הבית ולדור בו אפילו בנכייתא דתנן לא ישכור הימנו בפחות ולא דמי למשכונא של כרם (לקמן ד' עב.) דהתם זימנין דלא שקיל מידי ואפילו הכי מנכה ליה והוה ליה קונה פירות בנכייתא על הספק אבל בית נהנה תמיד ואין כאן ספק ונמצא שוכר בפחות [א] ור"ת אמר [2]דבית נמי זימנין דלא שקיל מידי או נופל או נשרף או שלא יצטרך לו אלא בין בית בין שדה היכא שאינו מלוה מעותיו עליהם אסור בפחות לאכול הפירות ולדור בבית דבהכי מיירי מתני' מדקתני המלוה את חבירו לא ידור בחבילו ולא קתני המלוה על חבירו של חבירו [3]אבל היכא שהלוה על הבית או על השדה מותר בנכייתא דאין מפסיד בעל שדה ובעל אחר דבלאו הכי לא יוכל להשכירו לאחרים שזה מחזיק בו במשכון וקשה דאמר בפרק כיצד הרגל (ב"ק ד' כח.) גבי ההוא גברא דבנה אפדנא אקלקלתא דיתמי דקאמר ליתא קסבר רב נחמן הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר המ"ל אם כן קשיא דרב נחמן אדרב נחמן דהכא אלא לא קאי התם הכי ועוד דהכא מיירי בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר דהוי זה לא נהנה וזה אינו חסר כדמסיק: **אבל** חצר דלא קיימא לאגרא ולא עביד למיגר אימא לא קא משמע לן. כהאי ליתנא קמא דאפילו הלוהו אסור קיימא לן כדמוכח רבא מייני בסמוך וקשה דאדם שמלוה לחבירו וכי אסור לעשות לו שום טובה שבעולם לא מיבעיא דבריס שאין רגילות להשאיל חנם כגון בית או שום וכיוצא בהן דאסור להשאיל למלוה אפילו הוא אוהבו כל כך דבלאו הכי היה משאיל אלא אפילו דבריס שרגיל להשאיל חנם לאחרים שאין רגילות ליטול שכר מהם יהא אסור דומיא דאחר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר דמסיק דאסור וי"ל דדוקא במילי דפרהסיא ואוושא טובא אסר הכא כולי האי כגון לדור באחירו ולתקוף בעבדו אבל להשאיל כליו או שוסו מותר כיון דבלאו הכי נמי הוה משאיל לו ודיקא נמי דנקט במתני' חבירו ולא נקט ולא ישכור את כליו או בהמתו בפחות ועוד י"ל דדוקא לדור שלא מדעת חבירו אסור בכל ענין אפי' באחר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר דכיון שלא בראשות עושה נראה דעל המלוה קומץ שבשבילו יקבלו הבעלים אבל מדעתו לא אסור אלא בדבר שלא היה עושה ליה למלוה בלא הלואה דומיא דהקדמת שוס דסוף פרקין (ד' עה:) שאין אסור אלא בשותו שלא היה רגיל מקודם לכן להקדיש ובהכי איירי מתניתין דמשמע דאפשר דאיירי במלוה הדר מדעתא ליה ולא אסור אלא באחר דקיימא לאגרא וכן משמע מדקתני לא ישכור הימנו בפחות ומשמע נמי דמתחילת דירתו שוכר הימנו מדעתו והא דקא מסיק קמ"ל לא בעי למימר קא משמע לן דמתניתין איירי אפילו באחר דלא קיימא לאגרא דמתני' לעולם איירי בדקיימא לאגרא כיון דמדעתו נכנס[4]:

ניחא

האי קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא אמר ליה כיון דמקבל עליה זולא קרוב לזה ולזה הוא: **מתני'** [5]המלוה את חבירו לא ידור בחצרו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא רבית: **גמ'** אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אע"פ [6]שאמרו [7]הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלוהו ודר בחצרו צריך להעלות לו שכר מאי קמ"ל תנינא המלוה את חבירו לא ידור בחצירו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא רבית אי ממתני' הוה אמינא הני מילי בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר אבל חצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר אימא לא [8]קמ"ל איבא דאמרי אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אע"פ שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר הלויני ודור בחצרי צריך להעלות לו שכר מ"ד הלוהו כל שכן הלויני ומ"ד הלויני אבל הלוהו לא מ"ט כיון דמעיקרא לאו אדעתא דהכי אוזפיה ליה לן בה [9]רב יוסף בר חמא תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי ועביד בהו עבידתא א"ל רבא בריה מ"ט עביד מר הכי א"ל אנא כרב נחמן סבירא לי דאמר רב נחמן [10]עבדא נהום כריסיה לא שוי א"ל אימור דאמר רב נחמן בגון דארי עבדיה דמרקיד בי כובי עבדי אחריני מי אמר א"ל אנא כי האי דרב דניאל בר רב קטינא אמר רב סבירא לי דאמר [11]התוקף עבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור דניחא

שמו: **דמרקיד בי כובי.** ליתן היה ומרקד בחנויות לשמות יין: דלא

ה"ג **כיון דקביל עליה זולא קרוב לזה ולזה הוא: אע"פ שאמרו.** בבבא קמא פרק שני (ד' כח.): **אינו צריך להעלות לו שכר.** ואוקימנא בחצר דלא קיימא לאגרא אבל האי גברא שדר בה עביד למיגר בית לדירתו דהוה ליה זה נהנה וזה לא חסר: **בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר.** המלוה הזה היה שוכר אחרת אם לא מצא זה דהוה ליה הוא נהנה ובעל חצר חסר דהא קיימא להכי שהיה משכירה לאחרים: **אבל חצר דלא קיימא לאגרא.** דהוה ליה זה לא חסר: **וגברא דלא עביד למיגר.** דהוה ליה זה לא נהנה דבלאו הכי נמי לא היה מיגר שיש לו אחרות: **קא משמע לן.** דמיחזיא כרבית. ויש ללמוד מכאן שאסור להלוות על בית ולדור בו אפילו בנכייתא דתנן לא ישכור ממנו בפחות. ולא דמי למשכונא של כרם (לקמן ד' עב.) דהתם זימנין דלא שקיל ביה מידי ואפי' הכי מנכי ליה והוה ליה קונה את הפירות בנכייתא זו על הספק אבל כאן זה נהנה תמיד ואין כאן ספק ונמצא שוכרה בפחות: **מאן דאמר הלוהו.** ולא קנן עמו על מנת לדור ואפילו הכי אסור: **כ"ש הלויני.** דקנן לו דירת הבית בתורת רבית: **אבל הלוהו לא.** ומתניתין דקנן ליה לו בשעת מתן מעות או לאחר כן: **הקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי.** מחזיק בעבדיהם של בעלי חובות שלו וכופס לעשות מלאכתו: **נהוס כריסיה.** לחם מאכלו והריני זו ביום מלאכתו: **דארי עבדיה.** כך

מסורת הש"ס

א) כ"ק כח. לז., ב) שם לז., ג) [ניטין יב. ע"ב], ד) בי ר"מ הקירות שלוקח בעין אין מיכר וכו', ה) [וע"ע תוס' כ"ק לז. ד"ה הלוהו].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ולא ובו' רבית נמי זמנין דלא שקיל. קשה לי הא אם יפול לא יהיה הנכייתא רק לפי ערך שדר בו כמו בשוכר חמור ומת בחלי דרך לקמן דף עט ע"א ואם נימא דענין נכייתא לא הוי בדרך זה ולא נחשוב לפי ערך שדר בה א"כ ממילא יש לקרים יפול מלוקו דרש"י ובאמת גם בית יהיה מותר בנכייתא דאם יפול לו יכרוף יפסיד ושאני הכא דלא יפסיד לו בפחות דבשבירות ליכא מקום שיפסיד דאם יפול לו יכרוף יתן לו השכר רק עד זמן ההוא לפי ערך וע"ע: **באה"ד אבל היכא** שהלוה על הבית. עיין לקמן דף ע ע"ב תוס' ד"ה אין:

הגהות הגר"א

[**א**] תוס' ד"ה ולא. ור"ת כו'. נ"ב וכ"פ הטור וכמ"ש אבל דעת הרמב"ם כרש"י ועוד חילק בלא נכייתא וכשהה היא אבל רבית וכנית רבית קצולה ועי' לח"מ פי' לד:

לה א מיי' פ"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה כ ועיין בהשגות ומגיד משנה שם לאדון קצב טוש"ע י"ד סי' קסו סעיף ח:

לו ב מיי' פ"ג מהלכות גזילה ואבידה הל' ט סמג עשין עו טוש"ע ח"מ סי' שסג סעיף ו:

לז ג מיי' פ"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה כ סמג לאדון קצב טוש"ע י"ד סי' קסו סעיף ח:

לח ד מיי' פ"ג מהלכות גזילה ואבידה הלכה ז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסג סעיף ד:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com